

УДК 338.1:502/504:355.02(477)
JEL: F52; H56; Q01
DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2024-9-6-12>

СТРАТЕГІЧНІ ОРІЄНТИРИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ТА НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ

©2024 КРАСНОСТАНОВА Н. Е., ПІСУН І. І., РОЗЯ О. В.

УДК 338.1:502/504:355.02(477)
JEL: F52; H56; Q01

Красностанова Н. Е., Пісун І. І., Розя О. В. Стратегічні орієнтири сталого розвитку та національної безпеки

У статті розглянуто взаємозв'язок між стратегічними орієнтирами сталого розвитку та національною безпекою України в умовах сучасних викликів, таких як війна, економічна нестабільність та екологічні загрози. Для повного розкриття теми дослідження було проаналізовано підходи науковців до визначення стратегічних орієнтирів і стратегічного планування, з'ясовано основні відмінності та взаємозв'язок цих понять. Крім того, розглянуто ключові погляди науковців щодо визначення «сталого розвитку» та його взаємозв'язок із національною безпекою. Особливу увагу приділено визначенню основних стратегічних орієнтирів з позиції сталого розвитку та національної безпеки України в сучасних умовах. Акцент зроблено на необхідності поєднання довгострокових цілей сталого розвитку, таких як економічна стійкість, соціальна рівність та екологічна безпека, з пріоритетами національної безпеки. Автори підкреслюють, що сталий розвиток є важливою умовою для забезпечення стійкості держави, оскільки сприяє зменшенню внутрішніх і зовнішніх загроз через економічне зростання та захист природних ресурсів. Водночас національна безпека є ключовою передумовою для реалізації цілей сталого розвитку, оскільки вона забезпечує стабільність і безпечні умови для соціально-економічного й екологічного прогресу. Основні результати дослідження полягають у визначенні ключових стратегічних орієнтирів сталого розвитку, що включають розвиток інноваційної економіки, «зеленої» енергетики, захист біорізноманіття та підвищення рівня соціальної справедливості. Важливими компонентами національної безпеки, що розглядаються у статті, є модернізація оборонних сил, забезпечення кібербезпеки та енергетичної незалежності. Зроблено висновок, що інтеграція орієнтирів сталого розвитку та національної безпеки є необхідною для досягнення стабільного та безпечного майбутнього країни. У статті також окреслено перспективи подальших досліджень у напрямку визначення оптимальних шляхів поєднання цих стратегій у контексті повоєнної відбудови України.

Ключові слова: стратегічні орієнтири, національна безпека, сталий розвиток.

Бібл.: 13.

Красностанова Наталія Едуардівна – кандидат економічних наук, доцент, завідувачка кафедри менеджменту, фінансів і бізнес-технологій, Інститут публічної служби та управління Національного університету «Одеська політехніка» (вул. Генуезька, 22, Одеса, 65062, Україна)

E-mail: n.e.krasnostanova@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2151-3633>

Пісун Іван Ігорович – аспірант кафедри менеджменту, фінансів і бізнес-технологій, Інститут публічної служби та управління Національного університету «Одеська політехніка» (вул. Генуезька, 22, Одеса, 65062, Україна)

E-mail: ivanpistun89@stud.op.edu.ua

ORCID: <https://orcid.org/0009-0009-3998-1612>

Розя Олексій Владиславович – аспірант кафедри менеджменту, фінансів і бізнес-технологій, Інститут публічної служби та управління Національного університету «Одеська політехніка» (вул. Генуезька, 22, Одеса, 65062, Україна)

E-mail: aleksey.rozya@stud.op.edu.ua

ORCID: <https://orcid.org/0009-0009-8115-9614>

UDC 338.1:502/504:355.02(477)
JEL: F52; H56; Q01

Krasnostanova N. E., Pistun I. I., Rozia O. V. Strategic Guidelines for Sustainable Development and National Security

The article discusses the relationship between the strategic guidelines for sustainable development and the national security of Ukraine in the face of modern challenges, such as war, economic instability and environmental threats. For a full disclosure of the research topic, the approaches of scholars to the definition of strategic guidelines and strategic planning were analyzed, the main differences and interconnection of these concepts were clarified. In addition, the key views of scholars on the definition of «sustainable development» and its relationship with national security were considered. Particular attention was paid to the definition of the main strategic guidelines from the standpoint of sustainable development and national security of Ukraine in the present day conditions. Emphasis was placed on the need to combine long-term sustainable development goals, such as economic sustainability, social equality and environmental security, with national security priorities. The authors underline that sustainable development is an important condition for ensuring the stability of the State, as it helps to reduce internal and external threats through economic growth and protection of natural resources. Simultaneously, national security is a key prerequisite for the implementation of the Sustainable Development Goals, as it provides stability and safe conditions for socioeconomic and environmental progress. The main results of the study are the identified key strategic guidelines for sustainable development, including the development of an innovative economy, green energy, biodiversity protection and increasing social justice. Important components of national security, considered in the article, are the modernization of defense forces, cybersecurity and energy independence. It is concluded that the integration of guidelines for sustainable development and national security is necessary to achieve a stable and secure future of the country. The article also outlines the prospects for further research in the direction of determining the optimal ways to combine these strategies in the context of the post-war reconstruction of Ukraine.

Keywords: strategic guidelines, national security, sustainable development.

Bibl.: 13.

Krasnostanova Nataliia E. – PhD (Economics), Associate Professor, Head of the Department of Management, Finance and Business Technologies, Institute of Public Service and Management of the National University «Odesa Polytechnic» (22, Henuezka Str., Odesa, 65062, Ukraine)

E-mail: n.e.krasnostanova@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2151-3633>

Pistun Ivan I. – Postgraduate Student of the Department of Management, Finance and Business Technologies, Institute of Public Service and Management of the National University «Odesa Polytechnic» (22, Henuezka Str., Odesa, 65062, Ukraine)

E-mail: ivanpistun89@stud.op.edu.ua

ORCID: <https://orcid.org/0009-0009-3998-1612>

Rozia Oleksii V. – Postgraduate Student of the Department of Management, Finance and Business Technologies, Institute of Public Service and Management of the National University «Odesa Polytechnic» (22, Henuezka Str., Odesa, 65062, Ukraine)

E-mail: aleksey.rozya@stud.op.edu.ua

ORCID: <https://orcid.org/0009-0009-8115-9614>

В умовах сучасних викликів, зокрема війни та економічної нестабільності, Україна стоїть перед необхідністю поєднання цілей сталого розвитку з питаннями національної безпеки. Стратегічні орієнтири сталого розвитку мають забезпечувати економічне відновлення, соціальну рівність та екологічну стійкість, водночас сприяючи зміцненню національної безпеки. Взаємозв'язок між цими напрямками є ключовим для стабільного майбутнього країни, особливо з огляду на повоєнну відбудову, що, своєю чергою, підкреслює актуальність обраної теми.

Питання зазначення стратегічних планів сталого розвитку та національної безпеки розглядали такі науковці: Кухар В. П. [1], Латишева О. В. [2], Малиновський В. Я. [3], Свистович М. Б. [4], Смирнова І. І., Михайлюта Є. І. [5], Томарева-Патлахова В. В. [6], Харічков С. К. [7], Хлобистов Є. В. [8], Чухно І. А. [9], Ярмоленко Ю. О. [10]. Також ці питання було розглянуто на державному рівні: проект Закону України «Про Стратегію сталого розвитку України до 2030 року» від 07.08.2018 р. № 9015 [11].

Завданнями статті є:

- охарактеризувати сучасні особливості внутрішнього та зовнішнього середовища України;
- визначити основні стратегічні орієнтири сталого розвитку та національної безпеки України та їхній взаємозв'язок відповідно до сучасних обставин.

Розкриття теми дослідження було здійснено за такими етапами:

- ✦ *по-перше*, проаналізовано підходи науковців до визначення стратегічних орієнтирів та стратегічного планування, з'ясовано основні відмінності та взаємозв'язок цих понять;
- ✦ *по-друге*, розглянуто основні погляди вчених на визначення «сталого розвитку» та його зв'язок із національною безпекою;

- ✦ *по-третє*, визначено ключові стратегічні орієнтири з позиції сталого розвитку та національної безпеки.

1. АНАЛІЗ ПІДХОДІВ НАУКОВЦІВ ДО ВИЗНАЧЕННЯ СТРАТЕГІЧНИХ ОРІЄНТИРІВ ТА СТРАТЕГІЧНОГО ПЛАНУВАННЯ, ВИЯВЛЕННЯ ОСНОВНИХ ВІДМІННОСТЕЙ І ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ ЦИХ ПОНЯТЬ

В. В. Томарева-Патлахова акцентує увагу на тому, що стратегічне планування – це систематичний процес, який визначає цілі, завдання та заходи для досягнення ефективного функціонування підприємств, організацій та регіонів. Основною перевагою цього підходу є його структурованість, що дозволяє чітко окреслити майбутню стратегію та створити механізми для її реалізації в рамках стратегічного управління [6]. Згідно з вищенаведеним, прогнозування є ключовим етапом стратегічного планування, під час якого на основі прогнозів щодо майбутніх змін і розвитку зовнішнього середовища визначаються найоптимальніші напрями, форми та методи економічної, соціальної або іншої політики певної території чи регіону, а також галузей, що функціонують у їх межах [9].

Проте з позиції стратегічних орієнтирів, на нашу думку, цей підхід має як плюси, так і мінуси.

Плюси: стратегічне планування забезпечує реалізацію глобальних орієнтирів через конкретні дії, підвищуючи гнучкість у реагуванні на зміни зовнішніх умов.

Мінуси: зосередженість на плануванні може знизити увагу до стратегічного бачення, оскільки надмірна деталізація здатна відволікати від ширших перспектив, обмежуючи можливості для інновацій та адаптації до нових викликів.

В. Я. Малиновський визначає державне прогнозування економічного та соціального розвитку як науково обґрунтоване передбачення майбутніх напрямків розвитку країни, окремих секторів економіки чи адміністративно-територіальних

одиниць. Це включає оцінку можливих станів економіки та соціальної сфери в перспективі, а також визначення альтернативних варіантів і термінів досягнення запланованих показників економічного та соціального розвитку [3, с. 86]. Ми згодні з автором щодо важливості державного прогнозування як науково обґрунтованого інструменту для визначення напрямів розвитку країни, окремих секторів економіки та адміністративно-територіальних одиниць. Прогнозування допомагає передбачити майбутні соціально-економічні зміни та визначити альтернативні шляхи досягнення поставлених цілей. Але з позиції стратегічних орієнтирів, на нашу думку, цей підхід має як переваги, так і недоліки.

Переваги: прогнозування забезпечує довгострокову стратегію на основі наукових даних, що дозволяє краще підготуватися до майбутніх змін і вибрати оптимальні шляхи розвитку. Воно сприяє адаптивності стратегічних орієнтирів до динаміки зовнішніх умов.

Недоліки: водночас, надмірна орієнтація на прогнозні моделі може знизити гнучкість у прийнятті рішень, оскільки непередбачувані фактори здатні швидко змінити ситуацію, роблячи деякі стратегії застарілими або неактуальними.

На основі вивчення наукових підходів до сутності стратегічного планування М. Б. Свистович визначає його як чітко організований процес постановки стратегічних цілей і створення багатоваріантного плану їх досягнення, спираючись на обрану стратегію. Основні етапи цього процесу включають: 1) проведення системного аналізу внутрішнього та зовнішнього середовища; 2) формування стратегічних цілей і орієнтирів; 3) визначення стратегії для їх реалізації; 4) створення детального стратегічного плану. Підсумком такого планування є стратегічний план, що містить конкретні завдання, ресурси та дії, необхідні для досягнення цілей, з чітко визначеними виконавцями і термінами виконання [4]. Аналізуючи цей підхід з позиції стратегічних орієнтирів, ми вважаємо, що ця концепція має як сильні сторони так і слабкі.

Сильні сторони: стратегічне планування забезпечує системність і чіткість у досягненні орієнтирів. Воно враховує як внутрішні, так і зовнішні фактори, що дозволяє адаптувати стратегію до змінних умов. Багатоваріантність підходу підвищує гнучкість, допомагаючи організації або регіону обирати оптимальний шлях.

Слабкі сторони: процес може бути надмірно формалізованим, що інколи обмежує творчий підхід і інноваційність у досягненні стратегічних цілей.

Крім того, детальне планування може створювати відчуття фіксованості, що знижує здатність швидко реагувати на непередбачувані зміни.

Таким чином, *стратегічне планування* – це процес розробки конкретного плану дій для досягнення стратегічних цілей та орієнтирів. Воно є управлінським інструментом, який перетворює абстрактні цілі та напрямки в конкретні кроки, які мають бути здійснені для їх досягнення. Стратегічне планування визначає не лише мету, але й ресурси, строки, виконавців та інші деталі реалізації стратегії.

Основні характеристики стратегічного планування виглядають так:

- ✦ *Конкретність.* Охоплює детальні плани дій, ресурси та часові рамки.
- ✦ *Масштабність.* Включає як внутрішні процеси (організація роботи), так і зовнішні фактори (ринкові тенденції, конкурентне середовище).
- ✦ *Гнучкість.* Стратегічне планування допускає зміни в процесі реалізації залежно від змін зовнішніх умов чи внутрішніх обставин.
- ✦ *Аналітичність.* Базується на глибокому аналізі зовнішніх і внутрішніх факторів, ризиків та можливостей.

Своєю чергою, *стратегічні орієнтири* – це довгострокові цілі або ключові напрямки, що визначають головний вектор розвитку організації, держави чи іншого суб'єкта управління. Це ті «маяки», які окреслюють бажаний результат і допомагають зрозуміти, куди потрібно рухатися. Стратегічні орієнтири мають загальний, концептуальний характер і задають напрямок для всіх інших управлінських процесів.

Характеристики стратегічних орієнтирів:

- ✦ *Довгостроковість.* Охоплюють великий проміжок часу (5–10 років і більше).
- ✦ *Абстрактність і загальність.* Стратегічні орієнтири є широкими та не містять детального плану дій.
- ✦ *Визначеність мети.* Чітко окреслюють кінцеву мету, яка повинна бути досягнута, але не вказують конкретних шляхів її досягнення.
- ✦ *Напрямок розвитку.* Це рамки для прийняття рішень, що визначають загальний курс організації чи держави.

Таким чином, основна різниця між стратегічними орієнтирами та стратегічним плануванням полягає в такому:

1. *Рівень абстракції.* Стратегічні орієнтири є більш абстрактними та концептуальними, тоді як стратегічне планування деталізує кроки, необхідні для досягнення цих орієнтирів.

2. *Часовий горизонт.* Стратегічні орієнтири можуть охоплювати дуже довгі періоди (десятиліття), тоді як стратегічне планування зазвичай фокусується на середньо- та короткострокових перспективах (1–5 років).
3. *Мета та засоби.* Стратегічні орієнтири визначають кінцеву мету, а стратегічне планування окреслює засоби та кроки для її досягнення.
4. *Функція.* Орієнтири задають напрямок і контекст, а планування займається практичною реалізацією цих напрямків.

Взаємозв'язок між стратегічними орієнтирами та стратегічним плануванням полягає в такому. Стратегічні орієнтири є відправною точкою для процесу стратегічного планування. Планування будується на основі цих орієнтирів і визначає шлях до їх досягнення. Без орієнтирів планування може бути неефективним і безцілним, а без планування орієнтири залишаються лише деклараціями без конкретного способу їх досягнення.

Отже, *стратегічні орієнтири* – це загальні цілі та напрями розвитку, які визначають довгостроковий вектор діяльності організації чи держави, тоді як *стратегічне планування* – це процес перетворення цих орієнтирів у конкретні плани дій. Одне без іншого не може функціонувати ефективно, оскільки стратегічні орієнтири задають мету, а стратегічне планування визначає шляхи досягнення цієї мети.

2. АНАЛІЗ ПОГЛЯДІВ УЧЕНИХ НА ВИЗНАЧЕННЯ «СТАЛОГО РОЗВИТКУ» ТА ЙОГО ЗВ'ЯЗОК ІЗ НАЦІОНАЛЬНОЮ БЕЗПЕКОЮ

Поняття «сталий розвиток» має велику кількість визначень. Кожен науковець, який досліджує сталий розвиток, має своє визначення цього поняття з акцентом на тих або інших аспектах, що пов'язано зі сферою його діяльності.

Одне з найбільш відомих визначень сталого розвитку наводиться в доповіді «Наше спільне майбутнє» («Our Common Future») Міжнародної комісії з навколишнього середовища та розвитку ООН під головуванням Гру Гарлем Бруннтланн, опублікованій у 1987 р. Згідно з цим визначенням, сталий розвиток – це розвиток, який задовольняє потреби нинішнього покоління, не ставлячи під загрозу здатність майбутніх поколінь задовольняти свої власні потреби [12].

Ми згодні, що визначення сталого розвитку, наведене у доповіді ООН «Наше спільне майбутнє», підкреслює важливість балансування між задоволенням потреб сучасних поколінь і збереженням ресурсів для майбутніх. Однак, з позиції

взаємозв'язку сталого розвитку та національної безпеки, на нашу думку, це визначення має як переваги, так і недоліки.

Переваги: сталий розвиток сприяє довгостроковій стабільності держави, знижуючи ризики екологічних і ресурсних криз, які можуть дестабілізувати суспільство. Збереження природних ресурсів та екологічна стійкість є основою для забезпечення національної безпеки, зменшуючи залежність від зовнішніх поставок.

Недоліки: проте при зосередженні на довгострокових цілях сталого розвитку можуть виникати конфлікти з нагальними потребами національної безпеки, такими як економічна стійкість у короткостроковій перспективі. Наприклад, екологічні обмеження можуть гальмувати швидке економічне зростання чи модернізацію оборонної інфраструктури.

Нині широке визнання здобула концепція сталого розвитку, яка полягає у взаємозгодженій системі управлінських заходів в економічній, соціальній та екологічній (природоохоронній) сферах. Вона спрямована на формування суспільних відносин, заснованих на довірі, солідарності, рівності поколінь і безпеці навколишнього середовища. Основою цієї концепції є невід'ємні права людини на життя та всебічний розвиток. Сталий розвиток є інтегральною характеристикою економічної системи, оскільки охоплює кілька взаємопов'язаних підсистем, які відображають функціонування ключових сфер економіки. Це включає економічну (з виробничою та технологічною складовими), соціальну та екологічну сфери [11–13].

Концепція сталого розвитку, що базується на взаємопов'язаних економічних, соціальних та екологічних заходах, має низку важливих переваг у контексті національної безпеки, проте не позбавлена певних недоліків.

Плюси: впровадження цієї концепції сприяє довгостроковій стабільності та стійкості держави, створюючи основу для гармонійного розвитку суспільства. Рівність поколінь та безпечно навколишнє середовище, які є ключовими елементами сталого розвитку, підвищують соціальну згуртованість і знижують ризик екологічних катастроф, що можуть загрожувати національній безпеці.

Мінуси: проте інтеграція сталого розвитку може уповільнювати економічне зростання в короткостроковій перспективі, оскільки екологічні та соціальні обмеження можуть конфліктувати з інтенсивною індустріалізацією та оборонними потребами. Таким чином, баланс між сталим розвитком і забезпеченням національної безпеки потребує гнучкого підходу й адаптації до актуальних викликів.

В. П. Кухар визначає сталий розвиток як розвиток, що самопідтримується, і розглядає його як ідеологію раціональної діяльності людини, яка живе в гармонії з природою та створює умови для кращого життя для себе і майбутніх поколінь [1].

О. В. Латишева вважає, що сталий розвиток пов'язаний із досягненням економічної безпеки, враховуючи соціальні й екологічні аспекти. Збалансування цих складових досягається через систему ефективного управління на різних рівнях [2].

Є. В. Хлобистов розуміє сталий розвиток як методологічний орієнтир, адаптований до національних умов і особливостей соціально-економічного розвитку країни [8].

З. В. Герасимчук характеризує сталий розвиток як процес забезпечення функціонування територіальної системи з урахуванням заданих параметрів і гармонізації виробничих факторів, що сприяє підвищенню якості життя сучасних і майбутніх поколінь при збереженні та відновленні навколишнього середовища [13].

Концепція сталого розвитку, як її трактують В. П. Кухар, О. В. Латишева, Є. В. Хлобистов і З. В. Герасимчук [1; 2; 8; 13], підкреслює важливість гармонії між економічною, соціальною й екологічною складовими для забезпечення довгострокового розвитку, що не шкодить майбутнім поколінням.

Позитивна сторона цих підходів полягає в сприянні економічній безпеці, забезпечуючи стійкість і збалансований розвиток, що відповідає національним умовам і потребам. Вона також підтримує соціальну стабільність, поліпшуючи якість життя та охороняючи навколишнє середовище. З точки зору національної безпеки сталий розвиток забезпечує довготривалу стабільність і знижує екологічні ризики, які можуть загрожувати безпеці держави.

Але ми вважаємо, що є моменти, які підлягають доопрацюванню, а саме: інтеграція сталого розвитку може вповільнювати короткострокове економічне зростання через екологічні та соціальні обмеження. Крім того, гармонізація різних складових може бути складною на практиці через політичні, економічні та культурні відмінності в різних регіонах.

3. ВИЗНАЧЕННЯ КЛЮЧОВИХ СТРАТЕГІЧНИХ ОРІЄНТИРІВ З ПОЗИЦІЇ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ТА НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ

Стратегічні орієнтири з позиції сталого розвитку та національної безпеки є основними напрямками довгострокового планування, спрямованого

на досягнення стабільного, безпечного та процвітаючого майбутнього. Ці орієнтири охоплюють економічні, екологічні та соціальні аспекти, які мають ключове значення для збереження та розвитку держави. Наведемо основні стратегічні орієнтири у двох сферах:

1. Стратегічні орієнтири сталого розвитку.

Сталий розвиток передбачає гармонійне поєднання економічного зростання, соціального благополуччя та захисту довкілля. Основні орієнтири:

Економічний вимір:

- ✦ *Економічна стійкість.* Створення умов для довгострокового економічного зростання без шкоди для природних ресурсів. Це передбачає розвиток «зелених» технологій, інноваційної економіки та сталих промислових процесів.
- ✦ *Зменшення економічної нерівності.* Забезпечення рівних можливостей для всіх громадян і підтримка малих та середніх підприємств для зменшення соціальної нерівності та підвищення добробуту населення.

Екологічний вимір:

- ✦ *Збереження природних ресурсів.* Раціональне використання води, земель і корисних копалин, зокрема шляхом розвитку відновлюваної енергетики та зменшення залежності від викопних видів палива.
- ✦ *Боротьба зі зміною клімату.* Скорочення викидів парникових газів та впровадження заходів з адаптації до кліматичних змін, таких як «зелена» інфраструктура та захист біорізноманіття.

Соціальний вимір:

- ✦ *Соціальна справедливість та інклюзивність.* Рівний доступ до освіти, охорони здоров'я та соціальних послуг. Підтримка вразливих груп населення, підвищення рівня життя та створення нових робочих місць у «зеленій» економіці.
- ✦ *Інвестиції в людський капітал.* Розвиток освіти та науки, підвищення кваліфікації працівників для адаптації до нових економічних умов, створення можливостей для професійного зростання.

2. Стратегічні орієнтири національної безпеки.

Національна безпека спрямована на захист держави від зовнішніх і внутрішніх загроз, збереження територіальної цілісності та стабільності. Стратегічні орієнтири в цій сфері:

Військова безпека:

- ✦ *Модернізація збройних сил.* Підвищення обороноздатності країни шляхом модер-

нізації озброєння, впровадження новітніх військових технологій та підвищення рівня підготовки збройних сил.

- ✦ *Розвиток кібербезпеки.* Захист критичної інфраструктури та державних установ від кіберзагроз через розвиток кіберзахисту і протидію інформаційним атакам.

Економічна безпека:

- ✦ *Енергетична незалежність.* Зменшення залежності від імпорту енергоносіїв шляхом розвитку власних джерел енергії, включно з відновлюваними джерелами, та підвищення енергоефективності.
- ✦ *Диверсифікація економіки.* Створення стійкої економіки, яка не залежить від одного сектора або ринку, шляхом розвитку різноманітних галузей промисловості та зміцнення внутрішнього ринку.

Політична та інформаційна безпека:

- ✦ *Зміцнення демократичних інститутів.* Підтримка верховенства права, прозорості влади та забезпечення громадянських свобод як основи для політичної стабільності.
- ✦ *Протидія гібридним загрозам.* Протидія пропаганді, дезінформації та іншим формам гібридної війни, яка включає інформаційні атаки та втручання у внутрішні справи країни.

Екологічна безпека:

- ✦ *Запобігання екологічним катастрофам.* Розробка систем раннього попередження та реагування на природні та техногенні катастрофи, підвищення готовності до змін клімату та їх наслідків.
- ✦ *Водна та продовольча безпека.* Забезпечення надійного доступу до водних ресурсів і продовольства для населення, зокрема в умовах глобальних змін.

Взаємозв'язок між сталим розвитком і національною безпекою:

- ✦ Сталий розвиток сприяє зміцненню національної безпеки, оскільки економічно та екологічно стабільна держава менш вразлива до зовнішніх загроз і внутрішніх конфліктів.
- ✦ Національна безпека забезпечує необхідні умови для сталого розвитку, зберігаючи територіальну цілісність, захищаючи ресурси та забезпечуючи стабільність для довгострокових інвестицій.

ВИСНОВКИ

Таким чином, проведене дослідження дозволило визначити стратегічні орієнтири, спрямовані на створення сильного, незалежного та стабільного майбутнього для держави, в якому

економічний розвиток, екологічна рівновага та соціальна справедливість гармонійно поєднуються з національною безпекою.

Перспективи подальших досліджень полягають у визначенні оптимальних шляхів інтеграції цих стратегій у контексті повоєнної відбудови України. ■

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Кухар В. П. Проблеми України – перехід до сталого розвитку (точка зору екоотоксиколога). *Современные проблемы токсикологии*. 1998. № 3. С. 4–11. URL: http://medved.kiev.ua/arhiv_mg/stat_98/98_3_1.htm
2. Латишева О. В. Етапи управління екологічною складовою потенціалу сталого розвитку машинобудівних підприємств. *Економічний вісник Донбасу*. 2016. № 3. С. 218–224. URL: [http://www.evd-journal.org/download/2016/3\(45\)/pdf/31-Latysheva.pdf](http://www.evd-journal.org/download/2016/3(45)/pdf/31-Latysheva.pdf)
3. Малиновський В. Я. Державне управління : навч. посіб. 3-тє вид., перероб. і допов. Київ : Атіка, 2009. 608 с.
4. Свистович М. Б. Сутність та основні поняття стратегічного планування. *Державне управління: теорія та практика*. 2013. № 2. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Dutp_2013_2_6
5. Смирнова І. І., Михайлюта Є. І. Сталий розвиток в Україні: теоретичні аспекти. *Економічний вісник Донбасу*. 2018. № 1. С. 10–14. URL: [http://www.evd-journal.org/download/2018/1\(51\)/pdf/02-Smyrnova.pdf](http://www.evd-journal.org/download/2018/1(51)/pdf/02-Smyrnova.pdf)
6. Томарева-Патлахова В. В. Стимулювання інноваційно-технологічного розвитку регіонів. *Держава та регіони. Серія «Економіка та підприємництво»*. 2012. № 2. С. 196–201. URL: http://www.econom.stateandregions.zp.ua/journal/2012/2_2012/36.pdf
7. Харічков С. К. Змістовні акценти стратегічного бачення моделі сталого розвитку України. *Економічні інновації*. 2013. Вип. 53. С. 316–321. URL: <http://dSPACE.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/72053/34-Kharichkov.pdf?sequence=1>
8. Хлобистов Є. В. Екологічна безпека трансформаційної економіки. Київ : Агентство «Чорнобильінтерінформ», 2004. 336 с.
9. Чухно І. А. Стратегічне планування як інструмент забезпечення сталого розвитку регіону. *Вдосконалення результативності політики економічного зростання: теорія, організація та методика* : збірник тез наукових робіт учасників міжнародної науково-практичної конференції для студентів, аспірантів та молодих учених (м. Київ, 11–12 листопада 2016 р.) : у 2 ч. Київ : Аналітичний центр «Нова Економіка», 2016. Ч. 1. С. 100–102.
10. Ярмоленко Ю. О. Основні підходи до стратегічного планування сталого розвитку АПК Украї-

- ни та європейський досвід. *Теорія та практика державного управління*. 2016. Вип. 4. С. 212–219. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tpdu_2016_4_35
11. Проект Закону України «Про Стратегію сталого розвитку України до 2030 року» від 07.08.2018 р. № 9015. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/JH6YF00A?an=331>
 12. Our Common Future: Report of the World Commission on Environment and Development. *United Nations*, 1987. URL: <https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/5987our-common-future.pdf>
 13. Герасимчук З. В. Регіональна політика сталого розвитку: методологія формування, механізми реалізації. Луцьк : Надстир'я, 2001. 528 с.
- REFERENCES**
- Chukhno, I. A. "Stratehichne planuvannia yak instrument zabezpechennia staloho rozvytku rehionu" [Strategic Planning as a Tool for Ensuring Sustainable Development of the Region]. *Vdoskonalennia rezultatyvnosti polityky ekonomichnoho zrostantia: teoriia, orhanizatsiia ta metodyka*, part 1. Kyiv: Analitichnyi tsestr «Nova Ekonomika», 2016. 100-102.
- Herasymchuk, Z. V. *Rehionalna polityka staloho rozvytku: metodolohiia formuvannia, mekhanizmy realizatsii* [Regional Sustainable Development Policy: Formation Methodology, Implementation Mechanisms]. Lutsk: Nadstyria, 2001.
- Kharichkov, S. K. "Zmistovni aktsenty stratehichnoho bachennia modeli staloho rozvytku Ukrainy" [Meaningful Accents Strategic Vision Model of Sustainable Development of Ukraine]. *Ekonomichni innovatsii*, iss. 53 (2013): 316-321. <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/72053/34-Kharichkov.pdf?sequence=1>
- Khlobystov, Ye. V. *Ekolohichna bezpeka transformatsiinoi ekonomiky* [Environmental Safety of the Transformational Economy]. Kyiv: Ahentstvo «Chornobylinform», 2004.
- Kukhar, V. P. "Problemy Ukrainy – perekhid do staloho rozvytku (tochka zoru ekotoksykolooha)" [Problems of Ukraine – Transition to Sustainable Development (Point of View of Ecotoxicology)]. *Sovremennyye problemy toksikologii*, no. 3 (1998): 4-11. http://medved.kiev.ua/arhiv_mg/stat_98/98_3_1.htm
- [Legal Act of Ukraine] (2018). <https://ips.ligazakon.net/document/JH6YF00A?an=331>
- Latysheva, O. V. "Etapy upravlinnia ekolohichnoiu skladovoiu potentsialu staloho rozvytku mashynobudivnykh pidpriemstv" [Stages of Management of Ecological Component of Potential of Sustainable Development of Machine-Building Enterprises]. *Ekonomichnyi visnyk Donbasu*, no. 3 (2016): 218-224. [http://www.evd-journal.org/download/2016/3\(45\)/pdf/31-Latysheva.pdf](http://www.evd-journal.org/download/2016/3(45)/pdf/31-Latysheva.pdf)
- Malynovskyi, V. Ya. *Derzhavne upravlinnia* [State Administration]. Kyiv: Atika, 2009.
- "Our Common Future: Report of the World Commission on Environment and Development". *United Nations*, 1987. <https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/5987our-common-future.pdf>
- Smyrnova, I. I., and Mykhailiuta, Ye. I. "Stalyi rozvytok v Ukraini: teoretychni aspekty" [Sustainable Development in Ukraine: Theoretical Aspects]. *Ekonomichnyi visnyk Donbasu*, no. 1 (2018): 10-14. [http://www.evd-journal.org/download/2018/1\(51\)/pdf/02-Smyrnova.pdf](http://www.evd-journal.org/download/2018/1(51)/pdf/02-Smyrnova.pdf)
- Svystovych, M. B. "Sutnist ta osnovni poniattia stratehichnoho planuvannia" [The Essence and Basic Concepts of Strategic Planning]. *Derzhavne upravlinnia: teoriia ta praktyka*, no. 2 (2013). http://nbuv.gov.ua/UJRN/Dutp_2013_2_6
- Tomareva-Patlahova, V. V. "Stymuliuвання innovatsiino-tekhnologichnoho rozvytku rehioniv" [Promoting Innovation and Technological Development of the Regions]. *Derzhava ta rehiony. Seriia «Ekonomika ta pidpriemnytstvo»*, no. 2 (2012): 196-201. http://www.econom.stateandregions.zp.ua/journal/2012/2_2012/36.pdf
- Yarmolenko, Yu. O. "Osnovni pidkhody do stratehichnoho planuvannia staloho rozvytku APK Ukrainy ta yevropeyskyi dosvid" [Basic Approaches to Strategic Planning for Sustainable Development of Agriculture in Ukraine and European Experience]. *Teoriia ta praktyka derzhavnoho upravlinnia*, iss. 4 (2016): 212-219. http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tpdu_2016_4_35